

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Mysta In Pulpito Simplex, seu Dissertatio Theologica, De
Simplicitate, Quam Ecclesiasticus Præsul, in suggesto,
Nunquam non, sollicitus ac satagentius obervare debet**

Nitsch, Georg

Wolffenbuttelaë, MDCCXVI

VD18 13021338

Quaestio III.

urn:nbn:de:gbv:45:1-13753

ex aliis facile suppleri posse crederemus. Videantur Chytrai in Rhetoricam annotationes; Hyperius de stud. Theol. Index subiectus Bibliis Tremellii & Junii. Quid? quod nec ab ἀποστόλοις alphabeticis Spiritus S in textu hebræo abstinuit, in Psalm. 25, 34. 37. III. II. II. 9. 145. Prov. 31, 10. &c. & quatuor capitibus prioribus Threnorum Jeremia. Sed hæc levia (ut vulgo putantur) quis curat, quum pleraque nostra studia consumuntur, vel in controversiis cognoscendis, vel in postillis legendis? Conf. comment. in Proph. Sophon.

Quæstio III.

Ad αἰσῶον introitualem pertinent quoque honoris ac amoris tituli; de his itaque queritur, num salva simplicitate, ἐν ἀγίῳ βίβλῃ, à rerum sacrarum Tractatore, possint adhiberi?

Resp. Possunt. Ratio, quia

I. Angelus ad Mariam appropinquans, hisce eandem allocutus est verbis: Ave, gratiâ plena; Dominus tecum, benedieta inter mulieres. Luc. 1, 28. En! uno spiritu duplicem effert titulum. Primo vocat ipsam ἀεχάριωμένην, quod modo gratiâ plena, modo gratiosa, modo gratis dilecta vertitur: sed nemo melius, iudice Pricæo, istam circumloquitur vocem, quam Mystes Apulejanus: Te felicem! te beatam! quam propitia voluntate Numen augustum tantopere dignatur. Plena (quod carptim noto) fuit, gratia, non à se, sed in se; non active, sed passive; non quia distribuit, sed quia

invenit gratiam. v. 30. Nonnulli ex Pontificiis eandem omnium gratiarum fontem nuncupant, idque ideo, quia genuit Christum, fontem omnium gratiarum; Ast enim hoc pacto Aristotelis Pater summus Philosophus esset nuncupandus, quod summum Philosophum genuerit. Secundo *εὐλογημένην ἐν γυναίξιν*: *Felicissimam mulierum, vel donis DEI, præ cæteris mulieribus, nobilitatam.* Non solum autem præ cæteris mulieribus; sed & præ cæteris hominibus. Post magnum enim DEUM, nihil majus Matre DEI; seu, ut Anselmus, de excell. B. V. loquitur: *Quicquid magnum sub DEO, illud minus est Virgine.* Quod si itaque Angelus Gabriel, tam suavi & amica usus fuerit compellatione, cur illa Ministris Ecclesiæ, in sacra interdiceretur pergula?

2. Ab Apostolis iidem non fuerunt neglecti. Primam concionem pentecostalem Petrus, hisce exorsus est verbis: *Viri Judæi, & quotquot Hierosolymis habitatis, Act. 2, 14.* *Quotquot!* in illa enim famosa civitate omnis generis homines morabantur, & ad spectaculum concurrebant. Paulus ad auditores suos: *Viri Fratres & Patres Act. 23, 1.* Alibi: *Electi, Selecti, Dilecti, Erwählte / Auserwählte / Geliebte. Col. 3, 12.* Petrus Advenas dispersionis ibidem vocat *electos* I. Ep. I, 1. de quo noster Gerhardus: *Petrus eorum electionem noverat, non à priori, certitudinaliter, ut loquuntur Scholastici; sed à priori probabiliter, non judicio fidei infallibili, sed judicio charitatis probabili.* Johannes quid iste?

iste? Subinde Auditores suos appellat: *Filios, Filiolos,*
cap. 2, 1.

3. Lex humanitatis & affabilitatis id exigit. Potest aliquis bonus esse christianus, quantumvis non sit agrestis. Notanter Dom. Roger: Ich weiß nicht/warum man sagen solle/dass das Christenthum den Menschen rauh und baurisch mache; es möchte denn darüm seyn / daß etliche aus feurigem Eyfer gegen alle Ceremonien in dem Gottesdienste / alle Artigkeit im gemeinen Leben fliehen / und nicht einmahl so viel wollen vertragen in einer Glückwünschung/als: Gott sey mit euch/Gott segne euch/te. Vid. Die bekehrte Sinderin pag. 175. *Asperitas, inurbanitas &c. maculae sunt pietatis. Bona opera ornant fidem, boni mores identidem. Estote alii in alios benigni* (χρηστοί) Luth. Seyd untereinander freundlich. Eph. 4. v. ult. Enixori autem studio videndum, ne tituli admodum sint opimi; ne forenses ad ecclesiastica trahantur; v. g. Durch den Geist aus der Höhe erleuchtete; durch die Tauffe hochgebohrne; durch das Blut des Sohnes Gottes hochgeadelte gnädige Herren und Frauen. Porro, ne pugnent cum veritate, quod fieri solet, cum Auditoribus attribuuntur, ea, quæ nec regenerationis, nec renovationis respectu, ipsis competunt. Præstat, infra, quam supra mensuram, de bonis inexistentibus loqui. Quod si verò major Auditorum pars obstinate peccatis acquiescit, & tantum non acheronticam degit vitam, tituli allegati exsunt. *Va dicentibus malum bonum, & bonum malum!* Es. 5. Vocabula non sunt immutanda, nec rerum natura est invertenda; Odit DEUS falsum iudicium. Quàm asperè & acerbè

Johannes & Christus allocuti sunt Phariseos & Sadduceos? Matth. 3. & 23. Nec valent hic maximæ: *A potiori fieri debet denominatio: Tales vocamus, quales optamus, &c.* Scapha scapha est dicenda, & ligo ligo.

Quæstio IV.

Thema ridiculum & jocularè numme & id, in sacro suggestu, conscienter potest usurpari?

Resp. Quod in planta est radix, in corpore anima, in circulo centrum; id in concione est thema. Stellæ polari non sine causa contuleris istud. Hoc qui sibi in rostris non habet præfixum, similis est nautanti, cui lumen ademptum. Talis multum movet & parum promovet: Brachiorum plausu fatigatur, litus tamen, quo debeat tendere, non videt. Apertum fit & non opertum, h. e. evolutè sistatur & non involute, explicite & non implicite, distincte & non confuse; alias Auditores, quid expectare habeant, sunt nescii. Requiritur ad illud, ut (1.) A textu sit distinctum. (2.) Virtualiter tamen textui inesse debet. Si intuleris, male; si extuleris, bene agis. (3.) Ad primum textus scopum sit directum. Illo namque neglecto, Scriptura facile in sensum impertinentem detorquetur. (4.) Sit breve, nec ullo supervacuo oneratum vocabulo. *Simeon! habeo, quod tibi dicam.* Luc. 7, 41. *Congregamini, filii mei, ut vobis præannunciem ea, que sunt olim vobis eventura.* Gen. 49, 1. *Adeste nati, audite me, dum vos fovæ metum doceo.* Ps. 34, 12. Hacratione
faci-